

Rezime Izvještaja guvernera – Mart 2016

Ažurirano: 31.05.2016. godine

U Izvještaju guvernera za mart 2016. godine dat je prikaz ključnih aktivnosti Centralne banke na realizaciji ciljeva i zadataka definisanih Politikom Centralne banke Crne Gore u 2016. godini i Smjernicama za ostvarivanje politike Centralne banke Crne Gore u 2016. godini, na mjesečnom nivou.

Aktivnosti Centralne banke sprovedene u martu realizovane su u skladu sa planiranim obavezama utvrđenim Programom rada Centralne banke za 2016. godinu.

Prema preliminarnim podacima Monstata, BDP Crne Gore na osnovu kvartalnih procjena u 2015. godini iznosi 3,2%. Rast je ostvaren u sva četiri kvartala 2015. godine u odnosu na isti period 2014. godine i to 3,0%, 3,7%, 4,2% i 1,4%, respektivno.

Cijene su u martu 2016. godine, u odnosu na prethodni mjesec, manje za 0,1%, dok je godišnja stopa inflacije u martu iznosila -0,9%.

U prva tri mjeseca 2016. godine u odnosu na isti period 2015. godine zabilježen je pad industrijske proizvodnje od 9,2%. Pad proizvodnje zabilježen je u sektoru vađenje ruda i kamena od 43,9% i sektoru snadbijevanje električnom energijom, gasom i parom od 18,9%, dok je rast proizvodnje ostvaren u sektoru prerađivačke industrije od 5,2%. Broj dolazaka turista, za prva tri mjeseca 2016. godine, veći je za 9%, u odnosu na isti period 2015. godine, dok je rast noćenja iznosio 11,9%. Prema podacima Monstata, u vazdušnom saobraćaju je broj prevezenih putnika, za prva tri mjeseca 2016. godine u odnosu na isti period prethodne, povećan 5,1%, dok je prevoz robe ostao na istom nivou. Broj prevezenih putnika u drumskom saobraćaju, u prvom kvartalu ove godine, u odnosu na isti kvartal prethodne, povećan je za 15,4%, dok je prevoz robe povećan za 14,2%. U željezničkom saobraćaju je u prvom kvartalu ove godine, u odnosu na isti kvartal prethodne godine, prevoz putnika veći za 12,9%, dok je prevoz robe smanjen za 13,3%.

U sektoru šumarstva je za prva tri mjeseca 2016. godine, proizvedeno ukupno 14.618 m³ šumskih sortimenata, što je za 61,8% više nego u istom periodu prethodne godine. Prema preliminarnim podacima Monstata, građevinarstvo je u prvom kvartalu 2016. godini zabilježilo rast vrijednosti izvršenih građevinskih radova od 12,3% i rast efektivnih časova rada od 1,5% u odnosu na isti period 2015. godine.

Prosječan broj zaposlenih u martu 2016. godine iznosio je 172.098 lica, što je za 0,7% više u odnosu na prethodni mjesec, a za 0,1% više u odnosu na mart 2015. godine. Broj nezaposlenih lica u Crnoj Gori je u martu 2016. godine iznosio 42.406 što predstavlja pad od 0,5% u odnosu na prethodni mjesec i rast od 21,5% u odnosu na mart 2015. godine.

Na kraju marta 2016. godine, od 78.039 pravnih lica i preduzetnika, njih 15.100 ili 19,3% je bilo u blokadi. U poređenju sa prethodnim mjesecom, broj blokiranih pravnih lica i preduzetnika je povećan za 0,6%. Ukupan dug po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa je na kraju marta 2016. godine iznosio 546,8 miliona eura, i bio je za 1,9% manji na mjesečnom nivou, dok je na godišnjem nivou veći za 9,1%.

Koncentracija duga na dan 29.02.2016. godine je bila relativno velika, jer se na 10 najvećih dužnika (0,07% ukupno evidentiranih dužnika) odnosilo 12,6% ukupnog duga po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa. Takođe, 50 najvećih dužnika (0,3% ukupno evidentiranih dužnika) učestvovalo je sa 35,3% u ukupnom dugu po osnovu koga je izvršeno blokiranje računa.

Bilansna suma banaka je iznosila 3.440,9 miliona eura na kraju marta 2016. godine i bila je za 0,6% manja u odnosu na prethodni mjesec. U strukturi aktive agregatnog bilansa banaka dominantno mjesto zauzimaju ukupni krediti banaka su na kraju marta 2016. godine iznosili 2.374,6 miliona eura i ostvarili

su pad od 0,02% u odnosu na prethodni mjesec, dok su u odnosu na mart prethodne godine bili viši za 1,4%.

U strukturi pasive, dominantno učešće od 75,9% zauzimaju depoziti. Depoziti u bankama su u martu 2016. godine iznosili 2.610,4 miliona eura, i niži su u odnosu na prethodni mjesec za 0,2%, dok u odnosu na mart 2015. godine bilježe rast od 12,8%. Od ukupnog iznosa depozita položenih u bankama, na depozite privrede se odnosilo 810,8 miliona eura ili 31,1%, dok je sektor stanovništva je učestvovao sa 1.440,8 miliona eura, ili 55,2%. Ukupan kapital banaka na kraju marta 2016. godine iznosio je 469,9 miliona eura, što je za 0,1% više nego u prethodnom mjesecu, odnosno za 5,1% više u odnosu na isti period prethodne godine.

Kreditni banaka koji kasne sa naplatom (bez kamata i vremenskih razgraničenja) su u martu iznosili 367,4 miliona eura i u odnosu na prethodni mjesec zabilježili su rast od 5,2%, dok u odnosu na mart 2015. godine bilježe pad od 25,4%. Nekvalitetni krediti (bez kamata i vremenskih razgraničenja) su na kraju marta 2016. godine iznosili 284,7 miliona eura i činili su 12% ukupnih kredita. U odnosu na prethodni mjesec, nekvalitetni krediti banaka zabilježili su pad od 5,7%, dok na godišnjem nivou bilježe pad od 22,9%.

Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na ukupno odobrene kredite na kraju marta 2016. godine je iznosila 8,32%, i bila je manja za 0,10 p.p. u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je u odnosu na kraj marta 2015. godine zabilježila pad od 0,79 p.p. Prosječna ponderisana efektivna aktivna kamatna stopa na novoodobrene kredite u martu 2016. godine je iznosila 8,04%, što predstavlja pad od 0,59 p.p. na mjesečnom nivou, odnosno pad od 0,90 p.p. u odnosu na mart 2015. godine. Prosječna ponderisana efektivna pasivna kamatna stopa je iznosila 1,16% na kraju marta 2016. godine i ostala je nepromijenjena u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je u odnosu na kraj marta 2015. godine ostvarila pad od 0,49 p.p.

Obavezna rezerva banaka je iznosila 245,5 miliona eura na kraju marta 2016. godine, i bilježi rast od 4,5 miliona eura ili 1,9% na mjesečnom nivou, dok je u odnosu na isti period prethodne godine veća za 29,3 miliona eura ili 13,6%. U martu četiri banke nisu iskoristile mogućnost izdvajanja dijela obavezne rezerve u obliku državnih zapisa. Od ukupnog iznosa izdvojene obavezne rezerve, na račun obavezne rezerve u zemlji izdvojeno je 54,4%, na račun Centralne banke u inostranstvu 26,1%, dok je u državnim zapisima izdvojeno 19,5%. Tokom marta 2016. godine sve banke su izdvajale i održavale obaveznu rezervu u propisanom iznosu.

Bruto premija osiguranja je iznosila 6,8 miliona eura u martu 2016. godine. U njenoj strukturi i dalje dominiraju premije neživotnog osiguranja (83,2%), dok se ostatak odnosi na fakturisane premije životnog osiguranja (16,8%). U martu 2016. godine na Montenegroberzi ostvaren je promet od 4,5 miliona eura kroz 653 transakcija. Ostvareni promet bio je 2,7 puta viši nego u prethodnom mjesecu. Tržišna kapitalizacija na dan 31.03.2016. godine je iznosila 2.841,4 miliona eura, i na mjesečnom nivou bilježi pad od 3,2%. Berzanski indeks MONEX, čija je vrijednost na kraju marta 2016. godine bila 11.410,33 indeksnih poena, bio je niži za 1,8% u odnosu na kraj prethodnog mjeseca, dok je indeks MONEXPIF iznosio 2.576,74 i zabilježio je pad od 1,3% na mjesečnom nivou. Index MNSE10 je iznosio 986,17 indeksnih poena i bilježi pad od 2,5% u odnosu na prethodni mjesec.

Prema procjeni Ministarstva finansija, u martu 2016. godine, fiskalni deficit Crne Gore iznosio je 9,6 miliona eura ili 0,3% BDP-a, dok je za tri mjeseca 2016. godine ostvaren deficit u iznosu od 47,2 miliona eura ili 1,2% BDP-a. Izvorni prihodi budžeta Crne Gore u martu iznosili su 121,5 miliona eura ili 3,2% BDP-a, što je u odnosu na plan za mart više za 12,7%. U odnosu na ostvarenje izvornih prihoda u martu 2015. godine, ostvaren je rast od 21%. Prema podacima Ministarstva finansija, na kraju septembra 2015. godine, državni dug (bruto) je iznosio 2.304,3 miliona eura. Od toga, na unutrašnji dug odnosilo se 329,2 miliona eura ili 9% BDP-a, dok se na spoljni dug odnosilo 1.975,1 milion eura ili 54% BDP-a. Neto državni dug iznosio je 58,8% BDP-a.

U 2015. godini, prema preliminarnim podacima, deficit tekućeg računa platnog bilansa iznosio je 481,9 miliona eura ili 13,2% BDP-a, što je za 8,3% manje u poređenju sa prethodnom godinom. Smanjenje deficita tekućeg računa rezultat je povećanja suficita na računima usluga i primarnih dohodaka. Prema preliminarnim podacima, u 2015. godini spoljnotrgovinski deficit iznosio je 1,5 milijardi eura ili 40% BDP-a, što je za 6,3% više nego u 2014. godini. Visok nivo uvozne zavisnosti i dalje je evidentan u robnoj razmjeni sa inostranstvom. U 2015. godini ostvaren je pad vrijednosti robnog izvoza za 9%, dok

je zabilježen sporiji rast uvoza od 3,1%. Prema preliminarnim podacima, neto priliv stranih direktnih investicija za prva tri mjeseca 2016. godine iznosio je 11,6 miliona eura, što predstavlja smanjenje od 86,3% u odnosu na isti period prethodne godine.

U cilju podsticanja i očuvanja zdravog bankarskog sistema, kontinuirano je nadgledano i analizirano stanje u bankarskom sistemu Crne Gore. Upravljanje međunarodnim rezervama vršeno je na principima likvidnosti i sigurnosti. Uspješno su izvršene i aktivnosti u vezi sa ulogom Centralne banke kao fiskalnog agenta. Raspoloživost RTGS i DNS sistema iznosila je 100% u martu.

U martu su sprovedene značajne aktivnosti Centralne banke vezane za ispunjenje obaveza na putu pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji. Usaglašen je tekst zaključaka iz zapisnika Evropske Komisije sa video-konferencije za poglavlje 9 u vezi završnih mjerila, održane 25. februara 2016. Ostvareno je učešće u javnoj debati za poglavlje 9 – Finansijske usluge u organizaciji kancelarije glavnog pregovarača za vođenje pregovora o pristupanju Evropskoj uniji. Debata je održana 14. marta 2016. Implementirana je preporuka – Fa8 Proizvesti statističke podatke u formatu SDMX-ML u okviru Projekta tehničke saradnje sa CBCG i priprema za pristupanje Evropskom sistemu centralnih banaka (ESCB). Ostvareno je učešće na XIX sjednici Komisije za evropske integracije održane 25. marta 2016, na kojoj su razmatrane nerealizovane obaveze iz prvog kvartala u skladu sa Programom pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji (2016–2018). Na zahtjev Ministarstva ekonomije, dostavljeni su podaci za SDI po zemljama za 2015. godinu, za potrebe sastanka Pododbora za industriju, trgovinu, carinu i poreze i saradnju sa drugim zemljama kandidatima. Ostvareno je učešće na sastanku podgrupe za domen 2 u okviru pregovaračkog poglavlja 18 – Statistika, na istom je prezentovano trenutno stanje i budući planovi koji se oslanjaju na pregovaračko poglavlje 18 u domenu iz nadležnosti CBCG u Monstat-u. Evropskoj komisiji je dostavljen revidirani Akcioni plan za usklađivanje zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU za poglavlje 17 – Ekonomska i monetarna politika. Za potrebe projekta Business and Consumer Surveys, Evropskoj komisiji je dostavljen modifikovan plan troškova za akcioni period maj 2016-april 2017. Ostvareno je učešće u bilateralnoj saradnji sa Bankom Njemačke, realizovane u periodu 21. do 25. marta 2016, kada je održan seminar „Pravni okvir modernih centralnih banaka i finansijski sistem“ sa ciljem sagledavanja iskustva Banke Njemačke u implementaciji Direktive 2013/36/EU.

Javnost je u skladu sa najvišim standardima transparentnosti pravovremeno informisana o aktivnostima, ciljevima i rezultatima rada CBCG, izdavanjem saopštenja i publikacija, putem veb prezentacija i nastupima u medijima. Centralna banka je nastavila da na svojoj internet stranici objavljuje podatke o pravnim licima i preduzetnicima čiji su računi blokirani u iznosu većem od 10.000 eura u neprekidnom trajanju dužem od 30 dana, u skladu sa usvojenim Zakonom o dopuni Zakona o platnom prometu u zemlji.